

17.10.2022

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN ASETUKSET PALKKAKERTOIMESTA JA TYÖELÄKEINDEKSISTÄ VUODELLE 2023

Lainsäädäntö

Suomessa pitkäaikaisesti maksettavien sosiaaliturvaetuuksien reaaliarvon säilyminen on pyritty turvaamaan siten, että nämä etuudet tarkistetaan vuosittain palkka- ja kuluttajahintatasossa tapahtuvat vuotuiset muutokset huomioon ottavalla indeksillä. Myös etuuksien perusteena olevat ansiotulot ja etuuslainsäädännössä olevat tulo- ja ansiorajat tarkistetaan indeksillä.

Maksussa olevat työeläkkeet tarkistetaan vuosittain työeläkeindeksillä ja työeläkelainsäädännössä olevat tulo- ja ansiorajat palkkakertoimella. Työeläkeindeksistä ja palkkakertoimesta säädetään työntekijän eläkelaisa (395/2006; TyEL).

TyEL:n 96 §:n mukaan tässä laissa säädetty ansiorajat, rahamäärät ja rajamäärät tarkistetaan vuosittain tammikuun alusta lukien *palkkakertoimella*, jossa palkkatason muutoksen painokerroin on 0,8 ja hintatason muutoksen painokerroin on 0,2. Eläkettä laskettaessa vuosiansiot tarkistetaan palkkakertoimella eläkkeen alkamisvuoden tasoon. TyEL:ssä olevat rahamäärät ja rajamäärät vastaavat palkkakertoimen arvoa yksi (1,000) vuonna 2004. TyEL:n 97 §:n mukaan palkkakertoimen perusteena käytetään Tilastokeskuksen laskemien ansiotaso- ja kuluttajahintaindeksin vuotuisia muutoksia edellisen kalenterivuoden kolmannella vuosineljänneksellä.

TyEL:n 98 §:n mukaan maksussa oleva eläke tarkistetaan vuosittain tammikuun alusta *työeläkeindeksillä*, jota laskettaessa palkkatason muutoksen painokerroin on 0,2 ja hintatason muutoksen painokerroin on 0,8. TyEL:n 99 §:n mukaan työeläkeindeksin perusteena käytetään Tilastokeskuksen laskemien ansiotaso- ja kuluttajahintaindeksin vuotuisia muutoksia edellisen kalenterivuoden kolmannella vuosineljänneksellä.

TyEL:n 100 §:n mukaan sosiaali- ja terveysministeriö antaa asetuksella palkkakertoimen ja työeläkeindeksin kullekin kalenterivuodelle viimeistään kaksi kuukautta ennen sen kalenterikuukauden alkua, josta niitä sovelletaan.

Indeksilaskelmien perusteena käytetyt luvut

Vuoden 2023 palkkakertoimen ja työeläkeindeksin laskemisessa on käytetty seuraavia lukuja:

Palkkatason perusteena on käytetty ansiotasoindeksiä (2015 = 100) ja hintatason perusteena kuluttajahintaindeksiä (2015 = 100).

TyEL-indeksien laskennassa ansiotason muutos perustuu aina ennakkolliseen tietoon. Mahdollinen ennakkollisen tiedon tarkentumisesta syntyvä virhe tulee tavallisesti korjatuksi laskettaessa TyEL-indeksilukuja seuraavalle vuodelle.

Ansiotasoindeksin vuoden 2022 III:n vuosineljänneksen ennakkollinen pisteluku on 113,0.

Vuoden 2022 TyEL-indeksien laskennassa käytetty ansiotasoindeksin vuoden 2021 III vuosineljänneksen ennakkollinen pisteluku oli 109,9.

Kuluttajahintaindeksin pistelukujen keskiarvo vuoden 2021 III vuosineljännekseltä on 106,0 ja vuoden 2022 III vuosineljännekseltä 114,3.

Palkkakertoimen vahvistamisessa on perustana palkkakertoimen arvo yksi vuonna 2004 (2004 = 1,000).

Sosiaali- ja terveysministeriön vuodelle 2022 vahvistama palkkakerroin on 1,501 (tarkka arvo 1,50072) ja työeläkeindeksin pisteluku 2691 (tarkka arvo 2690,67).

Esitys

Edellä olevan perusteella esitän, että sosiaali- ja terveysministeriö antaa vuoden 2023 palkkakertoimeksi ja työeläkeindeksiksi seuraavat luvut:

Työntekijän eläkelain 96 §:ssä tarkoitettu palkkakerroin

1,55809 eli **1,558**

Ehdotettu palkkakerroin merkitsisi noin 3,8 %:n nousua kuluvaan vuoteen verrattuna.

Työntekijän eläkelain 98 §:ssä tarkoitettu työeläkeindeksi

2874,40 eli **2874**

Ehdotettu työeläkeindeksi merkitsisi noin 6,8 %:n nousua kuluvaan vuoteen verrattuna.

Vaikutukset

Työeläkeindeksiin on sidottu yksityisten alojen työeläkelakien mukaiset maksussa olevat ansio- ja perhe-eläkkeet sekä julkisten alojen eläkejärjestelmien mukaiset maksussa olevat ansio- ja perhe-eläkkeet, sotilasvammalain mukaiset erät korvaukset sekä luopumiseläkkeet ja luopumistuet.

Työeläkeindeksin mukaisesti tarkistetaan myös muun muassa Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain mukainen vuodenvaihteen yli maksussa oleva kuntoutusraha lukuun ottamatta 34 §:n mukaista eläkkeensaajan kuntoutusrahaa, valtion virkamieslain mukainen toistuva korvaus, liikennevakuutuslain, potilasvakuutuslain ja ympäristövahinkovakuutuksesta annetun lain mukaiset maksussa olevat jatkuvat korvaukset sekä työtapaturma- ja ammattitautilain, maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain, sotilastapaturman ja palvelus sairauden korvaamisesta annetun lain mukaiset maksussa olevat eläkkeet ja erät muut korvaukset kuten jatkuvana maksettavat haittarahat.

Palkkakertoimella tarkistetaan työeläkettä laskettaessa eläkkeen perusteena oleva ansiot ja työeläkelaeissa säädetty tulorajat laskentahetken tasoon. Lisäksi osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkeen maksettavaa muuta eläkettä tai osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen jälkimmäistä eläkeosuutta laskettaessa osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen perusteen vielä myöntämättä oleva eläkeosuus tarkistetaan palkkakertoimella eläkkeen alkamisvuoden tasoon.

Palkkakerrointa käytetään omaishoidon tuen vähimmäismäärän sekä perhehoitolain mukaisen palkkion määrittämisessä, työnantajien työttömyysvakuutusmaksujen porrastusta säätelevien palkkasummarajojen tarkistamisessa, työnantajan työttömyysturvan omavastuumaksun ja irtisanovan työnantajan omavastuumaksun alarajan sekä porrastusta säätelevien palkkasummarajojen tarkistamisessa ja eräiden työttömyysturvalaissa säädettyjen rahamäärien tarkistamisessa.

Palkkakertoimella tarkistetaan myös valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annetun lain mukainen laskennallinen tulo. Myös muun muassa työtaturma- ja ammattitautilain, lain tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä sekä sotilastapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta annetun lain mukaiset rahamäärät kuten korvauksia koskeva vähimmäisvuosityöansio ja haittarahan perusmäärä tarkistetaan vuosittain palkkakertoimella.

Palkkakerrointa käytetään myös ansionmenetykskorvauksen ja perhe-eläkkeen perusteena olevan vuosityöansion määrittämisessä. Myös vakuuttamisvelvollisuuden euroääräinen alaraja tarkistetaan vuosittain palkkakertoimella. Liikennevakuutuslain, potilasvakuutuslain ja ympäristövakuutuksesta annetun lain mukaisten ansionmenetystä ja elatuksen menetystä koskevien korvausten määrittämisessä käytetään niin ikään palkkakerrointa. Palkkakertoimella tarkistetaan myös vanhempainpäivärahan määräytymisessä käytettävät tulorajat sekä vuositulo silloin, kun vanhempainpäiväraha määräytyy edellisen vanhempainpäivärahan perusteena olleen vuositulon perusteella.

Työeläkeindeksin sekä palkkakertoimen kokonaisvaikutus eläkkeisiin ja etuuksiin on eläkelaitoksilta saadun tiedon mukaan arviolta seuraava:

		Lisäys kokonais- menoihin Milj. euroa	Valtion osuus Milj. euroa
Työeläkkeet			
- yksityinen sektori	(TyEL)	1152	
	(MEL)	15	4
	(YEL)	98	59 ¹
	(MYEL)	54	45 ¹

¹ arvioitu suoraan kokonaismenojen suhteellisenä osuutena.

Yrittäjäeläkkeissä indeksitarkistus nostaa maksutuloa. Valtion talousarvioesitykseen menon kasvu vaikuttaa lähes koko painollaan, vähennettynä maksutulomuutoksella.

- valtio		338	338
- kunnat		425	
- muut SP, Kela, Ahvenanmaa, kirkko		30	
Erityiseläkkeet ja etuudet		36	6 ²
Yhteensä		2148	452

² sisältää valtion osuuden kuntoutusrahoista, luopumiseläkejärjestelmästä, MATA-eläkkeistä, MYEL-päivärahasta sekä sotilasvammakorvauksista, sotilastapaturmista ja Valtiokonttorin liikenne- ja tapaturmamenoista sekä muista korvauksista.